

ภาพจาก

www.askideas.com

สุนัขมาจากไหน

สุนัขเป็นสัตว์ที่มนุษย์รู้จักและรักใคร่มานับหมื่น ๆ ปี แต่แปลกมากที่ถึงปัจจุบันนี้เรายังไม่รู้เลยว่ามันมีจุดเริ่มต้นอย่างไร และมาอยู่กับเรามาตั้งแต่เมื่อใด ล่าสุดมีงานวิจัยขนาดใหญ่ที่เก็บข้อมูลจากโครงการกระดูกสุนัขอายุนับหมื่นปีจากทั่วโลกมาวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบอันจะนำไปใช้ประโยชน์ได้ในหลายเรื่อง

ก่อนที่มนุษย์รู้จักดินเนอัว เลียงแพะ เลียงหนู หรือแม้แต่ก่อนมีเกษตรกรรม มีภาษาเขียน หรือแม้แต่ก่อนที่มนุษย์จะตั้งหลักแหล่งสร้างบ้านเรือนและเลี้ยงแมว สุนัขได้มาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์แล้ว

อย่างไรก็ดีสิ่งที่กล่าวมานี้มีหลักฐานทางโบราณคดียืนยัน แต่สิ่งที่ยังไม่มีหลักฐานอย่างชัดเจนก็คือเมื่อใด และสถานที่ไหนแน่ ที่สุนัขและมนุษย์เริ่มมีความสัมพันธ์กัน งานวิจัยขนาดใหญ่ของมหาวิทยาลัย Oxford ที่ได้รับความร่วมมือจากทั่วโลกอาจให้คำตอบได้ในเวลาอันใกล้

ที่ผ่านมานักประวัติศาสตร์จินตนาการว่าอาจมีนักล่าสัตว์ซึ่งเป็นนักเก็บของป่าด้วย เก็บเอาลูกสุนัข (wolf) มาเลี้ยงจนมันเชื่องมากขึ้นทุกทีๆ และกลายเป็นสุนัขที่เราเห็นในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามนักวิชาการปัจจุบันเห็นว่าเรื่องที่จินตนาการขึ้นนี้มีน้ำหนักเกินไป และขัดแย้งกับความจริงที่ว่า ลูกสุนัขป่านั้นยากหนักหนาที่จะทำให้เชื่อง แม้แต่ตอนเป็นลูกหมาดั่งที่ได้มีการทดลองกัน ที่น่าจะเป็นคือสุนัขโดยแท้จริงแล้ว อาจทำตัวมันเองให้มาเป็นสัตว์เลี้ยงของมนุษย์

ความคิดในเรื่องนี้กับที่จินตนาการแต่ดิน นักวิชาการส่วนหนึ่งมีความเห็นว่าอาจมีสุนัขป่าในสมัยโบราณบางตัวที่เชื่องกว่าตัวอื่นๆ โดยธรรมชาติเข้ามาค้นหาอาหารในที่อยู่ของมนุษย์จนคุ้นกับคนมากขึ้นๆ และมีลูกหมาเล็ก ๆ มากใกล้คน จนในที่สุดเอามาเลี้ยงเป็นหมาที่เชื่องดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ไม่ว่าจะเป็นว่ามนุษย์เอาหมาป่ามาเลี้ยง หรือหมาป่าเสนอตัวเองให้เลี้ยงต่างขาดหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สนับสนุน ดังนั้น จึงเกิดโครงการวิจัยดังกล่าวขึ้นเพื่อเก็บฐานข้อมูล DNA ของสุนัขโบราณ และนำมาวิเคราะห์ว่ามีลักษณะคล้ายกันหรือต่างกันจากหมาป่าเมื่อกี่ปีมาแล้ว ซึ่งจะทำให้ทราบถึงแหล่งที่มาและความเป็นมา เพราะสามารถนำมาเทียบเคียงกับความรู้เรื่องพัฒนาการของมนุษย์ซึ่งหลักฐานโบราณคดีนั้นมีความสมบูรณ์อยู่ในระดับหนึ่ง

ผลเบื้องต้นจากงานวิจัยชี้ว่ามีความเป็นไปได้สูงที่สุนัขบ้านมิได้พัฒนามาจากสุนัขป่า หากพิจารณาจาก ๒ ประเภทในปัจจุบันก็จะเห็นข้อแตกต่างหลายประการ เช่น ๑. สุนัขบ้านกินอาหารโดยไม่ระแวงต่อหมาป่าซึ่งต่างจากสุนัขป่า ๒. สุนัขบ้านจะมีหัวกะโหลกกว้างกว่าและส่วนปากถึงจมูกสั้นกว่า ๓. สุนัขบ้านไม่อยู่เป็นฝูงเมื่อมันอยู่ด้วยกันเองซึ่งต่างจากสุนัขป่า ๔. สุนัขป่ามีฤดูเป็นระยะเวลายาว และตัวพ่อจะช่วยดูแลลูกของมันเป็นอย่างดีซึ่งต่างจากสุนัขบ้าน อย่างไรก็ตามนักวิชาการที่ไม่เชื่อว่าจะมีความแตกต่างระหว่างสุนัขบ้านและสุนัขป่า เพราะมีพฤติกรรมที่เหมือนกันหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นปฏิกิริยา การเดินเหิน การหยอกล้อเล่นกันระหว่างลูกหมาพฤติกรรมที่รักฝูง เชื้อฟัง และจงรักภักดีหัวหน้าฝูง

สิ่งที่ค่อนข้างมั่นใจก็คือสุนัขมาอยู่ในบ้านมนุษย์เมื่อประมาณ ๑๕,๐๐๐ ปี ก่อน เนื่องจากมีการพบการฝังสุนัข และบางครั้งฝังติดกับคนเมื่อประมาณ ๑๔,๐๐๐ ปี ก่อน แต่มีนักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่งเมื่อพิจารณาหลักฐานจาก DNA และรูปร่างของกระดูกประกอบแล้วเชื่อว่าน่าจะเป็นเวลากว่า ๓๐,๐๐๐ ปี

สำหรับแหล่งกำเนิดสุนัขนั้นเชื่อว่าอยู่ในเอเชียตะวันออก มองโกเลีย

ไซบีเรีย ยุโรป และแอฟริกา (ไม่ใช่อเมริกาและออสเตรเลีย) โดยพิจารณาอายุของกระดูกสุนัขเทียบเคียงกับแหล่งพักพิงในสถานที่เหล่านี้

สาเหตุที่นักวิจัยไม่เห็นตรงกันในทุกเรื่องก็เพราะการใช้ DNA ของสุนัขเพื่อพิสูจน์ประเด็นต่าง ๆ นั้นยุ่งยากมาก เนื่องจากพันธุกรรมของสุนัขนั้นยุ่งเหยิงไปหมดอย่างผิดไปจากที่ควรเป็นไปตามธรรมชาติ ทั้งนี้ก็เพราะว่าในศตวรรษที่ ๑๙ ซึ่งคนในยุโรปกำลังไล่ล่าสุนัข มีการผสมพันธุ์เพื่อสร้างพันธุ์ใหม่ขึ้นมามากมาย และสุนัขเป็นสัตว์ที่แปลกจากสัตว์อื่นๆ ในแง่ที่ว่า เมื่อผสมข้ามพันธุ์ไม่ว่าจะอายุ ก็จะเกิดพันธุ์ใหม่ ซึ่งคงลักษณะของพันธุ์ใหม่อย่างไม่เปลี่ยนแปลง ตัวอย่างเช่น สุนัขพันธุ์บ็อกเซอร์ เกิดจากการผสมข้ามพันธุ์ระหว่าง Bullenbeisser กับ Bulldogs

ถ้าเปรียบงานวิจัยนี้กับการดื่มชูปะเขือเทศก็จะพอเห็นภาพพันธุกรรมของสุนัขว่าติดกันยุ่งไปหมดเหมือนชูปะเขือเทศ กล่าวคือ มะเขือเทศพันธุ์ใดใส่ลงไป หมวกก็เป็นชูปะเขือเทศไปหมด โดยยากที่จะบอกว่าจะอะไรเป็นส่วนประกอบของชูปนี้ ถ้าต้องการรู้ว่ามียุคใดใหญ่ ๆ อะไรมาผสมลงไปบ้างก็ต้องเก็บฐานข้อมูลพันธุกรรมจากซากโครงกระดูกสุนัขโบราณจากทุกมุมโลกเพื่อจะนำเอาสิ่งที่อยู่ในชูปมาเปรียบเทียบกับจะทำให้รู้ลักษณะใหญ่ ๆ ของยุคใดที่ใส่ลงไปใหม่

โครงการวิจัยนี้ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากทุกมุมโลก (ยกเว้นจีน) จนสามารถเก็บสะสมฐานข้อมูลพันธุกรรมจาก ๑,๕๐๐ ตัวอย่าง ตลอดจนรูปภาพ ขนาดวัดกะโหลกและส่วนประกอบต่างๆ ของสุนัข สาเหตุที่ได้รับความร่วมมือก็เนื่องจากข้อมูลทั้งหมดที่เก็บได้ ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน ทุกคนมีสิทธิ์ที่จะนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิเคราะห์เขียนเป็นบทความเท่าเทียมกัน

เหตุใดการทราบว่าคุณสุนัขมาอยู่ในบ้านมนุษย์ตั้งแต่เมื่อใดและที่ใดจึงมีความสำคัญ? การศึกษานี้ก็คล้ายกับการศึกษาพันธุกรรมจากโครงกระดูกเก่าแก่ของมนุษย์ที่พบว่ากระจายอยู่ทั่วโลก กล่าวคือทำให้ทราบถึงจุดเริ่มของวิวัฒนาการแบบแผนการอพยพ การอพยพการอยู่อาศัย ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ซึ่งก็คือประวัติศาสตร์ของการครองโลกของมนุษย์นั่นเอง

การทราบคำตอบเกี่ยวกับสุนัขในลักษณะคล้ายกันอาจนำไปสู่ความเข้าใจจิตใจของมนุษย์ในการมีความสัมพันธ์กับสัตว์ที่มีคุณอนันต์ต่อการอยู่รอดของมนุษย์ โดยผ่านการเท่าเทียมกันและกักตุนผู้เพื่อคุ้มครองก็เป็นได้

นอกจากนี้กระบวนการพิสูจน์จนได้คำตอบแน่ชัดว่าคุณสุนัขต่างจากสุนัขป่าจากหลักฐานพันธุกรรมซึ่งเก็บจากซากกระดูกเก่าแก่จะเป็นประโยชน์ต่อการพิสูจน์ความแตกต่างระหว่างเผ่าพันธุ์ของสัตว์บางชนิดที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน และอาจใช้เป็นบรรทัดฐานในการแยกเผ่าพันธุ์ทางชีววิทยาสำหรับงานวิจัยในอนาคตได้

มีประมาณการว่าในปัจจุบันมีสุนัขอยู่ทั่วโลกประมาณ ๕๐๐-๑,๐๐๐ ล้านตัว (ประชากรโลกคือเจ็ดพันล้านคน) ประมาณหนึ่งในสี่เท่านั้นที่เป็นสัตว์เลี้ยง ส่วนใหญ่เป็นสุนัขจรจัดวิ่งอยู่ทั่วไปในหมู่บ้าน ขูดคุ้ยอาหารจากแหล่งขยะหรือจากที่มีคนให้บ้าง ทุกปีจะมีคนตายในเอเชียและแอฟริกาจากโรคพิษสุนัขบ้าประมาณ ๔๔,๐๐๐ คน จนอาจถือได้ว่าเป็นสัตว์ที่สร้างความเดือดร้อน

การคิดในลักษณะนี้เกิดจากการไม่ได้คำนึงถึงว่าหากสุนัขอีกสามในสี่ที่จรจัดอยู่ในขณะนี้ได้รับการดูแลเป็นอย่างดีก็จะไม่เกิดปัญหาขึ้น คนที่ก่อปัญหาคือมนุษย์ที่ทะเลาะปล่อยให้มันมีจำนวนมากขึ้นอย่างไม่รับผิดชอบ สุนัขเพื่อนตายของมนุษย์สมควรได้รับการดูแลที่ดีกว่านี้

สุภาวดีฝรั่งเศสบอกว่า "สิ่งที่ดีที่สุดในสุนัขก็คือสุนัขของเขา" (๓)